

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

ปัจจัยส่วนบุคคลและการปรับตัวที่มีผลต่อภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหว
ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

Personal Factors and Adaptation Affecting the Mental Health of Person with Physical
Disability in Perimeter Areas of Bangkok

พงศกร มหิศยา (Pongsakorn Mahisaya)¹ ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (Chairat Wongkitrungruang)²

ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร (Pattarawat Jeerapattanatorn)³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จำนวน 178 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม โดยได้ค่าความเชื่อมั่นด้านการปรับตัว .91 ด้านภาวะสุขภาพจิต .80 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษา พบว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหว มีการปรับตัวในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81 S.D. 0.62) และมีภาวะสุขภาพจิตในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.76 S.D. 0.25) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน มีภาวะสุขภาพจิตที่ไม่แตกต่างกัน และการปรับตัวในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อเสนอแนะ คนพิการทางการเคลื่อนไหวควรพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่างๆ รวมถึงพัฒนาร่างกายและจิตใจของตนเองให้เข้มแข็งอยู่เสมอ ครอบครัวและคนใกล้ชิดควรให้กำลังใจ พร้อมให้การช่วยเหลือ และเปิดโอกาสให้คนพิการได้ออกสู่โลกภายนอก องค์กรภาครัฐควรจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือให้เพียงพอต่อความต้องการ และจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่างๆ ให้มีความพร้อมและทั่วถึง

คำสำคัญ การปรับตัว ภาวะสุขภาพจิต คนพิการทางการเคลื่อนไหว ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ bank_jaba@yahoo.com

² อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ wchairat@hotmail.com

³ อาจารย์ประจำสาขาบริหารธุรกิจศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ mpattarawat@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research article were to compare the mental health of persons with physical disability in perimeter areas of Bangkok by category personal factors, and to the study relationship between the adaptation and the mental health of persons with physical disability in perimeter areas of Bangkok. The sample were 178 persons with physical disability who lived in perimeter areas of Bangkok. The data were collected by questionnaire have the reliability to adaptation 0.913 of the mental health 0.800 Statistics for data analysis included the percentages, the arithmetic mean, the standard deviation, the t-test, one-way analysis of variance, and Pearson's product moment correlation coefficient. Statistical significance level was set at .05. Research results showed that persons with physical disability had high level of the adaptation ($\bar{X} = 3.81$ S.D. 0.62) and had moderate level of the mental health ($\bar{X} = 1.76$ S.D. 0.25). The hypothesis tests indicated that persons with physical disability with defferent personal factors had mental health not different. The adaptation in overall and each aspect, including physical, psychological, social aspect were correlated to the mental health of persons with physical disability in perimeter areas of Bangkok at the .001 statistical significance level. Suggestions : persons with physical disability should develop their abilities in various fields, Including their physical and psychological to be strong. Family and intimate should encourage, ready to help, and give an opportunities for persons with physical disability to outside world. Government should provide aid equipment to sufficient for demand and build facilities in all places to be ready and thoroughly.

Keywords: Adaptation, Mental health, Persons with Pphysical disability, Perimeter areas of Bangkok

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

คนพิการ คือ บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป จากการสำรวจพบว่ามีคนพิการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทุกปี (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2558) ซึ่งคนพิการถือเป็นหนึ่งกำลังสำคัญที่สามารถเข้ามาช่วยในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศได้ไม่แตกต่างกับคนปกติทั่วไป แต่เมื่อถูกพิจารณาจากรูปลักษณ์ภายนอก และขาดความสามารถในการปฏิบัติงานบางอย่าง ทำให้การได้รับโอกาสต่างๆ ต่อกว่าคนปกติทั่วไป การถูกเลือกปฏิบัติ การถูกมองว่าต้องเป็นภาระของคนในสังคม หรือแม้แต่ครอบครัว และคนใกล้ชิด ทำให้คนพิการส่วนใหญ่เกิดความลำบากในการดำรงชีวิต

จากสภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสภาพแวดล้อม ทำให้การดำรงชีวิตและการอยู่ในสังคม คนทุกคนจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้ตนเองนั้นสามารถที่จะอยู่รอดได้ในสังคม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คนที่ปรับตัวได้ดี คือคนที่สามารถจัดการกับปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยปัญญาและความเหมาะสม (คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2551) ปัญหาสถานการณ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงนั้นทำให้คนพิการต้องปรับตัวเพื่อที่จะให้อยู่รอดในสังคมเช่นกัน ซึ่งอาจจะต้องใช้ความสามารถและความพยายามมากกว่าคนปกติ เนื่องจากข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตจากการสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกายด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ทั้งในเรื่องของการปรับตัวให้ยอมรับในความพิการของตนเองและการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ให้สังคมยอมรับและมองตนเองอย่างมีคุณค่า ซึ่งในเรื่องของสภาพทางจิตใจเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้คนพิการสามารถที่จะปรับตัวได้

สำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวนั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ให้ความหมายว่า หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ สาเหตุอัมพาต ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีความพิการมาตั้งแต่กำเนิด จนมีผลกระทบต่อการทำงานของ มือ เท้า แขน ขา ทำให้คนพิการในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับคนพิการประเภทอื่นๆ การพัฒนาและส่งเสริมคนพิการจึงมีความจำเป็นเพื่อให้คนพิการจะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตของตนเองในสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม คนพิการถือว่าเป็นกลุ่มคนหนึ่งที่มีความอ่อนไหวในเรื่องของสภาพทางจิตใจที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มีความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ รู้สึกถึงการสูญเสีย เป็นปมด้อยที่ยอมรับไม่ได้ น้อยเนื้อต่ำใจ ซึมเศร้า และเกิดภาวะแยกตัวออกจากเพื่อนและสังคม (ศรัญญา ผลมะเฟือง, 2540) เนื่องจากความพิการที่เป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมคนปกติ มีความลำบากในการช่วยเหลือตนเอง และการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งหากคนพิการมีสุขภาพจิตที่ดีจะส่งผลให้คนพิการมีมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ และเห็นคุณค่าในตนเอง กล้าที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์สภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องของสภาพร่างกาย การจะมีสุขภาพจิตที่ดีได้จำเป็นต้องมีการฝึกฝนพัฒนาและเสริมสร้าง ไม่ว่าจะจากตนเอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ครอบครัว องค์กรต่างๆ หรือคนในสังคม ที่จะต้องร่วมมือและให้ความสำคัญเพื่อช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ปิยะพิมพ์ กิติธรรม, 2554)

โดยพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานครนั้นมีความสำคัญเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่กำลังขยายตัว มีการพัฒนาความเจริญในด้านต่างๆ ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก รวมถึงประชากรคนพิการทางการเคลื่อนไหว ซึ่งมีทั้งคนพิการแต่กำเนิด ได้รับอุบัติเหตุจากการจราจร อุบัติเหตุจากการทำงาน ความพิการจากโรคภัยไข้เจ็บ และยังมีคนพิการจากพื้นที่อื่นๆ มาอาศัยอยู่ด้วย เนื่องจากพื้นที่ปริณทลเป็นเขตพื้นที่เมืองทำให้มีการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ สำหรับคนพิการมากพอสมควร เช่น การเข้าถึงการรักษาพยาบาล การมีหน่วยงานในพื้นที่มาดูแลให้การรักษามีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสถานที่ต่างๆ มีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ฝึกทักษะ และฝึกอาชีพ รวมถึงการที่คนพิการจะมีโอกาสได้งานทำเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว จากที่กล่าวมานั้นคนพิการจำเป็นต้องมีการปรับตัวในด้านต่างๆ พัฒนานตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ตนเองต้องเป็นภาระของผู้อื่น

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องนำมาปรับใช้เพื่อการดำรงชีวิต เนื่องจากความพิการที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลด้านจิตใจต่อคนพิการเป็นอย่างมาก การที่คนพิการต้องสูญเสียสมรรถภาพทางร่างกาย ทำให้คนพิการทางการเคลื่อนไหวต้องปรับตัวต่อการดำรงชีวิตใหม่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยการมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายทำให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหว การทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน การร่วมกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการปรับตัวที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของคนพิการเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้นั้นมาใช้เป็นแนวทางให้กับคนพิการและหน่วยงานช่วยเหลือคนพิการให้สามารถปรับตัวและช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตให้กับกลุ่มคนพิการได้อย่างเหมาะสม

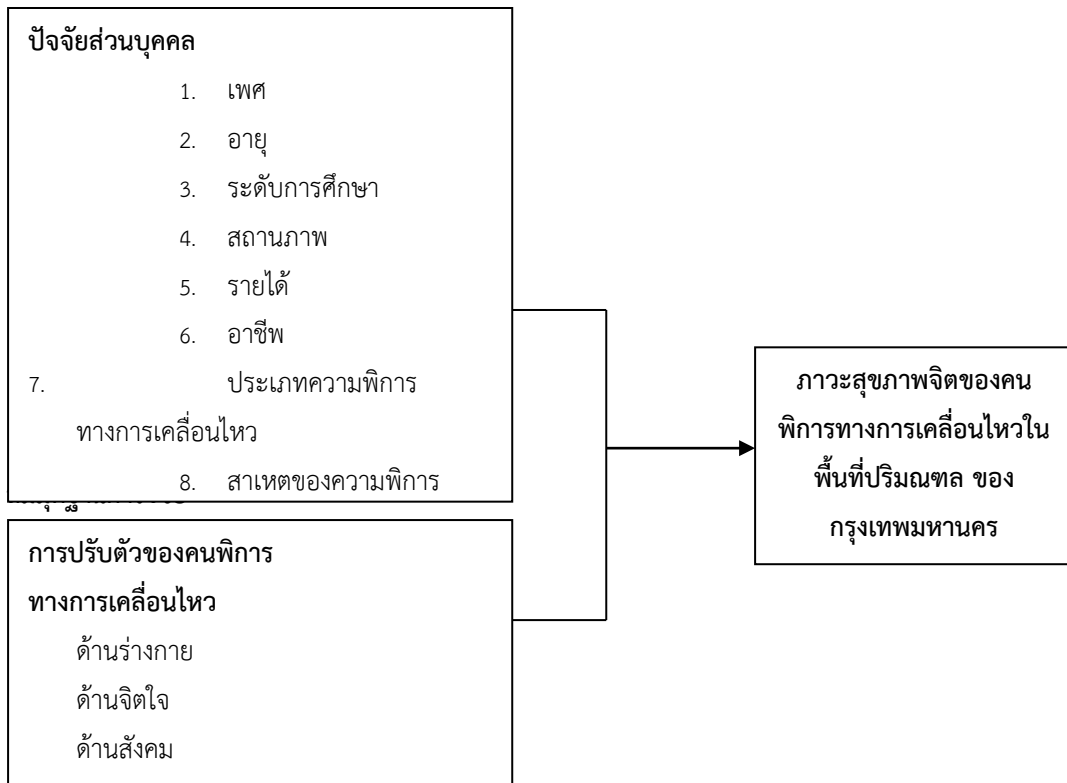
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานครจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานคร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. คนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตที่แตกต่างกัน
2. การปรับตัว ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร โดยทำการเก็บข้อมูลจากศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดนนทบุรี มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาคนพิการ จังหวัดนนทบุรี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน จังหวัดปทุมธานี มูลนิธิวิถีชีวิตอิสระคนพิการ จังหวัดนครปฐม ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สมาคมคนพิการ จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ของ Cochran (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) โดยกำหนดสัดส่วนประชากรที่ต้องการไว้ที่ 15% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (.05) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 195 คน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลักษณะและประเภทของความพิการ ระยะเวลาของความพิการ ความสามารถในการทำความเข้าใจและตอบแบบสอบถาม จึงทำการเก็บตัวอย่างได้จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 91.28 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

แบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานคนพิการในพื้นที่ ปริณทลของกรุงเทพมหานครเพื่อขอรายละเอียดเบื้องต้น และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและเนื้อหาของแบบสอบถามให้หน่วยงานคนพิการได้ทราบ และลงพื้นที่ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากนั้นนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์และหลังจากนั้นนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คำถามเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหว และแบบวัดสุขภาพจิตคนไทย ฉบับสั้น 15 ข้อ (TMHI-15) ของกรมสุขภาพจิตประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ สภาพจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ คุณภาพของจิตใจ ปัจจัยการสนับสนุน (กรมสุขภาพจิต, 2550) และหาความเที่ยงตรง โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า .05 ขึ้นไป และทดสอบความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของการปรับตัวภาพรวม 0.91 ด้านร่างกาย 0.67 การปรับตัวด้านจิตใจ 0.87 การปรับตัวด้านสังคม 0.91 และภาวะสุขภาพจิต 0.80

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล โดยแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t - test) สำหรับทดสอบกับตัวแปรที่มี 2 ค่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ค่า และการทดสอบหาความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 65.2 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 29.8 มีสถานะภาพโสด ร้อยละ 61.2 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 38.8 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 39.3 และไม่มีรายได้ ร้อยละ 44.4 มีความพิการประเภทแขนขาอ่อนแรง ร้อยละ 36.0 สาเหตุเกิดขึ้นภายหลัง ร้อยละ 74.7 โดยมาจากอุบัติเหตุ ร้อยละ 48.9 มีระยะเวลาความพิการ 3-10 ร้อยละ 30.9 อาศัยร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 94.9 โดยอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา ร้อยละ 35.4

2. การปรับตัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปรับตัวภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตใจมีการปรับตัวอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.86 ซึ่งประเด็นที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่ “ท่านเปิดใจยอมรับความพิการของตนเองได้” (ค่าเฉลี่ย 4.04) ด้านร่างกายมีการปรับตัวอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.78 ซึ่งประเด็นที่มี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

คะแนนสูงสุดได้แก่ “ท่านสามารถปรับสภาพร่างกายให้คุ้นชินกับความพิการของตนเอง” (ค่าเฉลี่ย 4.12) และด้านสังคม มีการปรับตัวอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.75 ซึ่งประเด็นที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่ “ท่านช่วยเหลือตนเอง เพื่อให้เป็นที่ ยอมรับของคนในสังคม” (ค่าเฉลี่ย 3.82) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมาตรของกรุงเทพมหานครเป็นรายด้านและภาพรวม
(n=178)

การปรับตัว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านจิตใจ	3.86	0.71	มาก
2. ด้านร่างกาย	3.78	0.64	มาก
3. ด้านสังคม	3.75	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยการปรับตัว	3.81	0.62	มาก

3. ภาวะสุขภาพจิต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีภาวะสุขภาพจิตในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.76) ซึ่งประเด็นที่มี คะแนนสูงสุดได้แก่ “สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน” (ค่าเฉลี่ย 2.27) รองลงมาคือ “ท่านรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว” (ค่าเฉลี่ย 2.21) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมาตรของกรุงเทพมหานคร
(n=178)

ภาวะสุขภาพจิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพจิต	1.76	0.25	ปานกลาง

4. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพ ประเภทความ พิการ สาเหตุความพิการ ระยะเวลาความพิการ ลักษณะการอยู่อาศัย ของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมาตร ของกรุงเทพมหานครที่ต่างกัน มีภาวะสุขภาพจิตที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการปรับตัวของคน พิการทางการเคลื่อนไหวในภาพรวมและรายด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะ สุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมาตรของกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังแสดงในตารางที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

(n=178)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ภาวะสุขภาพจิต	
1. เพศ	-	
2. อายุ	-	
3. ระดับการศึกษา	-	
4. สถานภาพ	-	
5. รายได้	-	
6. อาชีพ	-	
7. ประเภทความพิการ	-	
8. สาเหตุของความพิการ	-	
9. ระยะเวลาความพิการ	-	
10. ลักษณะการอยู่อาศัย	-	
1. ด้านร่างกาย	0.553	.000***
2. ด้านจิตใจ	0.492	.000***
3. ด้านสังคม	0.456	.000***
ภาพรวม	0.559	.000***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและการปรับตัวที่มีผลต่อภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้ข้อวิจารณ์ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

คนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เป็นเพศชายร้อยละ 65.2 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 29.8 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 38.8 ความพิการประเภทแขนขาอ่อนแรง ร้อยละ 36.0 สาเหตุเกิดขึ้นภายหลัง ร้อยละ 74.7 โดยมาจากอุบัติเหตุ ร้อยละ 48.9 ทั้งนี้อาจเกิดจากลักษณะของงานที่ทำหรือลักษณะการใช้ชีวิตของเพศชายที่มีความเสี่ยง รวมไปถึงการใช้รถใช้ถนนที่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย และด้วยการที่การศึกษาน้อย ทำให้โอกาสในการเลือกงานนั้นไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่มักจะเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ทั้งในภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม หรืออาชีพอิสระ เช่น ขับรถรับจ้างหรือรับจ้างทั่วไป ซึ่งต้องทำงานอย่างระมัดระวังหากเกิดความประมาทหรือสภาพแวดล้อมในที่ทำงานไม่มีความปลอดภัย ก็จะทำให้เกิดความพิการจากสาเหตุอุบัติเหตุได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 39.3 และไม่มีรายได้ ร้อยละ 44.4 มีระยะเวลาความพิการ 3-10 ร้อยละ 30.9 ทั้งนี้อาจเกิดจากคนพิการมีข้อจำกัดทาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ร่างกาย ที่ไม่สามารถไม่สามารถปฏิบัติงานบางอย่างได้ แม้ว่าจะมีความพิการมานานแต่บางคนยังไม่สามารถที่จะใช้ศักยภาพของร่างกายได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่มีโอกาสในการรับเลือกเข้าทำงาน จึงไม่สามารถสร้างรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ รวมถึงขาดโอกาสในการเข้าสังคม สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 61.2 แต่จะไม่อาศัยอยู่คนเดียวลำพังแต่จะอาศัยร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 94.9 โดยจะอาศัยอยู่กับ บิดา/มารดา ร้อยละ 35.4 เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากเป็นบุคคลที่ไว้วางใจและใกล้ชิดกับคนพิการมาก สามารถคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจคนพิการได้เป็นอย่างดี

2. การปรับตัว

การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานครรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปรับตัวด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.78 การปรับตัวด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.86 การปรับตัวด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.75 สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการที่อยู่ในพื้นที่ปริณทลนั้นมีการดิ้นรนให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อช่วยตนเองให้ได้มากที่สุดและไม่เป็นภาระของคนอื่น โดยมีการดูแลและฟื้นฟูทางด้านร่างกายของตนเองให้สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ แสดงถึงการยอมรับในความพิการของตนเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง และยังพยายามเข้าร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารกับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา วิสูตรเรืองเดช (2557) ผลการวิจัยพบว่า คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ มีการปรับตัวในระดับมากเช่นกัน

3. ภาวะสุขภาพจิต

ภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.76 สะท้อนให้เห็นว่าคนพิการทางการเคลื่อนไหวยังมีความกังวลหรือคับข้องใจต่อความพิการของตนเองอยู่บ้าง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการที่คนพิการไม่ได้ประกอบอาชีพ จึงไม่มีรายได้มาช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว การยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม จึงเกิดความไม่สบายใจเท่าที่ควร การที่ไม่สะดวกในการเดินทาง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้ รวมถึงการให้บริการต่างๆ ขององค์กรภาครัฐที่ไม่เพียงพอ เช่น การฝึกอาชีพ การจัดหางาน อุปกรณ์ช่วยเหลือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้คนพิการเกิดความน้อยใจ คิดมาก ส่งผลให้ภาวะสุขภาพจิตไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมัย ศิริทองถาวร (2545) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพจิตคนพิการ ทำให้ผู้พิการทุกข์ใจมากที่สุด อันดับแรกคือการไปไหนมาไหนไม่สะดวก รองลงมาคือ ความรู้สึกว่าเป็นภาระผู้อื่น แต่เมื่อนำสาเหตุที่ทำให้ทุกข์ใจกับสามลำดับมารวมกัน แล้วจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความทุกข์จากไม่มีเงินพอยังชีพมากที่สุด

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 คนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริณทลของกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีการปรับตัวและภาวะสุขภาพจิตที่แตกต่างกัน

คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ อาชีพ ประเภทความพิการ สาเหตุของความพิการ ระยะเวลาความพิการ ลักษณะการอยู่อาศัยต่างกัน มีภาวะสุขภาพจิตที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

งานวิจัยของ อรอนงค์ สงเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอายุ อายุเมื่อเริ่มมีความพิการ ระยะเวลาที่พิการ ระยะเวลาที่เข้ารับการฟื้นฟู การได้รับคำปรึกษาทางจิตวิทยา และความสามารถในการเดินทางของคนพิการ มีผลต่อภาวะสุขภาพจิตของคนพิการ โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยสุขภาพจิตของคนพิการตามปัจจัยดังกล่าว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การปรับตัว ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการปรับตัวของคนพิการนั้นถือว่ามีความจำเป็นมากเพื่อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตและดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่คนพิการจะลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตนเอง ถ้าที่จะออกสู่สังคมนั้นต้องมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุชีรา ภักทรายุทธวรรณ (2542) ได้กล่าวว่า สภาพจิตใจและอารมณ์ต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมโต้ตอบกับสังคมและสิ่งแวดล้อม บุคคลที่ปรับตัวได้ดีในสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้เหมาะสม ก็จะมีสุขภาพจิตดี ส่วนบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวให้อยู่กับสังคมได้ก็เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ เกิดปัญหาสุขภาพจิตได้ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ศรีวันดี (2544) ที่พบว่า นักเรียนที่มีคะแนนสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคะแนนการปรับตัวซึ่งอาจจะเนื่องจากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย มีปมด้อย มีความแตกต่างจากบุคคลปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับตัว

การปรับตัวสำหรับคนพิการนั้นถือว่ามีความจำเป็นและสำคัญมาก เนื่องจากการที่ร่างกายไม่สมบูรณ์ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างได้เท่ากับคนทั่วไป และถ้าหากคนพิการมีภาวะจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง หลีกเลียงการพบเจอผู้คน ไม่เข้าสังคม จะทำให้คนพิการนั้นดำรงชีวิตในสังคมได้ลำบาก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย ผู้พิการจำเป็นต้องติดต่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานเข้ามาดูแล และฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายในเบื้องต้น ดูแลความสะอาดของร่างกายสม่ำเสมอ ฝึกทักษะสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การล้างหน้าแปรงฟัน อาบน้ำ การขับถ่าย พยายามช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดตามสภาพความพิการของตนเอง และพยายามพัฒนาฝึกฝนทักษะที่เหมาะสมกับตนเอง

1.2 ด้านจิตใจ ตัวผู้พิการเองไม่ควรซ้ำเติมความพิการของตนเอง ควรทำจิตใจให้ผ่อนคลาย ฝึกสมาธิหรือการนำหลักการทางศาสนาเข้ามาช่วย ครอบครัควรคอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ผู้พิการ เปิดโอกาสให้คนพิการออกสู่สังคมภายนอก ให้คนพิการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่น นำข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์มาให้คนพิการได้ศึกษา และปรับสภาพแวดล้อมภายในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับคนพิการ

1.3 ด้านสังคม ผู้พิการควรพยายามช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุดเพื่อไม่ให้ถูกมองว่าเป็นภาระของคนอื่น สร้างความสัมพันธ์และทัศนคติเชิงบวกกับบุคคลทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการมากขึ้น องค์กร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ภาครัฐหรือหน่วยงานคนพิการ ควรให้การสนับสนุนทางด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกตามสถานที่ต่างๆ มีการจัดกิจกรรมระหว่างคนพิการและคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้สร้างความคุ้นเคย และมองเห็นความสำคัญของผู้พิการ ก็จะส่งผลให้ผู้พิการเกิดความมั่นใจและภูมิใจที่ตนเองสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

2. ด้านภาวะสุขภาพจิต

ภาวะสุขภาพจิตเป็นเรื่องสำคัญ หากคนพิการมีสภาพจิตใจที่ดีมีความสุขก็จะดำรงชีวิตง่ายขึ้น สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ได้ ทำให้ผู้พิการมีสติ มีความรอบคอบ และเข้มแข็ง มีความสามารถในการตัดสินใจ เรื่องต่างๆ ด้วยตนเองมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ผู้พิการควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ควรพยายามออกไปร่วมกิจกรรมกับสังคมเพื่อสร้างมิตรภาพ สร้างความสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ผู้พิการจะได้ไม่เกิดความเหงา หรือเบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต

2.2 ครอบครัวควรคอยให้กำลังใจ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติระหว่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรักความเอาใจใส่ที่มีต่อกันผู้พิการ ก็จะทำให้คนพิการไม่ต้องรู้สึกโดดเดี่ยว กล้าที่จะพูดคุยเปิดใจยอมรับในตนเอง ยอมรับคนอื่นมากยิ่งขึ้น

2.3 องค์กรภาครัฐหรือหน่วยงานคนพิการ ควรมีการจัดโครงการให้ความรู้และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิต โดยหลังกิจกรรมอาจจะมีการทำผลสำรวจสุขภาพจิตช่วงปัจจุบัน และหลังจากนั้นทำการติดตามผลว่าคนพิการสามารถพัฒนาไปได้จากเดิมมานาน้อยแค่ไหน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). แบบทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.dmh.go.th/test/thaihapnew/thi15/thi15.asp>.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124, ตอนที่ 61ก 27 กันยายน 2550.
- คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2551). จิตวิทยาร่วมสมัย การปรับตัวและสุขภาพจิต (Adjustment and Mental Health). สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก <http://elearning2.utcc.ac.th/officialtcu/econtent/hg020/adjustment/adjust10.swf>.
- ณัฐวดี มณีพรหม และคณะ. (2553). ภาวะความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้พิการเนื่องจากการตัดขาที่มารับบริการที่ศูนย์กายอุปกรณ์ในประเทศไทย. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 56(2), 137-148.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- ปรีชา จันทรวงศ์. (2556). การหนุนเสริมของครอบครัวและชุมชนในการปรับตัวของคนพิการ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปิยะพิมพ์ กิตติธรรม. (2554). การยอมรับและการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัว (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

- แพรว เอี่ยมน้อย. (2550). การสนับสนุนทางสังคมของผู้พิการทางร่างกายในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ. (2556). สาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการทางกาย และการเคลื่อนไหว. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.fwc1954.org/disability/content/reasonandprotect.html>.
- วิทยา วิสูตรเรืองเดช. (2557). การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศรัญญา ผลมะเฟื่อง. (2540). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตคนพิการทางการเคลื่อนไหว และอวัยวะถูกตัด (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- สมัย ศิริทองถาวร. (2545). ภาวะสุขภาพจิตของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.dmh.go.th/abstract/details.asp?id=1610>.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2558). สถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการจำแนกตามภูมิภาคและเพศตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2558. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก http://ecard.nep.go.th/nep_all/file/Stat_Apr58.pdf.
- อรอนงค์ สงเจริญ. (2546). สุขภาพจิตและความต้องการของคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว: กรณีศึกษาศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม.